

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
12/264 - 2 / SIG

Dato:
16.11.2012

Høringssvar -- rapport fra Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalg

Språkrådet viser til høringsbrev 15. august 2012 om rapporten "En kunnskapsbasert kulturpolitikk". Høringssvaret fra Språkrådet har vært lagt fram for styret, fagrådet for normering og språkoobservasjon og fagrådet for samfunn og høyere utdanning.

I mandatet som utvalget har arbeidet etter, har Kulturdepartementet bedt om at utvalget skal hjelpe Kulturdepartementet med å utvikle en FoU-strategi for alle deler av de fagpolitiske områdene som Kulturdepartementet har ansvar for.

Hovedmerknaden fra Språkrådet er at rapporten "En kunnskapsbasert kulturpolitikk" ikke i det hele tatt vurderer kunnskapsbehov og kunnskapsutvikling innenfor det kulturpolitiske ansvarsområdet *språk*.

Språk er nevnt i rapporten som en del av mediepolitikken, men ikke som et overgripende politikkområde. Dette er påfallende når St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening* slår fast at språkspørsmål og språkpolitikk er et sektorovergripende politikkområde og språkpolitikk er et ansvarsområde under kulturvernavdelinga i Kulturdepartementet.

Språkrådet mener at behovene for forskning og utvikling knyttet til de språkene som Språkrådet har et særskilt ansvar for, burde vært behandlet i et eget kapittel i rapporten. Språkrådet beklager at dette ikke er gjort, og håper at Kulturdepartementet snarest mulig kan supplere med en egen utredning om dette.

Hovedmålet for språkpolitikken er å holde oppe norsk – uttrykt gjennom både nynorsk og bokmål som skriftspråk – som samfunnsbærende språk.

Etter behandlinga av språkmeldinga St.meld. nr. 35 (2007–2008) gav Kulturdepartementet Språkrådet nye permanente rapporteringsoppgaver. Blant annet skal Språkrådet en gang i året levere en rapport om tilstanden for norsk språk. Rapporten skal inneholde informasjon som

kan gi grunnlag for senere politiske tiltak. Som underordnet organ er vi altså med på å definere kunnskapsbehov på språkområdet. Vi leverte i vår rapporten *Språkstatus 2012*. Språkrådet samarbeider med forskningsinstitusjoner og ser det som svært viktig at vårt bidrag til å skaffe empiri på språkområdet blir koplet sammen med den kunnskapsproduksjonen på språkområdet som Kulturdepartementet ellers står som bestiller av. Men det er minst like viktig at de problemstillingene vi etter våre vedtekter skal være opptatt av, blir en del av det FoU-arbeidet som departementet setter i gang, ettersom forskning ikke er kjernevirksomheten for Språkrådet.

Eksempler på kunnskapsbehov

Det er en lang rekke kunnskaps- og forskningsbehov som trenger strategisk drøfting dersom språk- og kulturpolitikken skal være forskningsbasert. Vi vil i det følgende bare kort nevne noen eksempler på dette.

- Norskspråklige teknologiske tjenester og produkter. Det står dårlig til med utvikling av norskspråklige tjenester og produkter. Hvilke strategiske mål bør legges til grunn for å bedre denne situasjonen?
- Norsk fagspråk som selve infrastrukturen i forsknings- og formidlingsarbeid: Hva er situasjonen når det gjelder bruk av norsk i forskning, pensum og undervisning? Det trengs domeneundersøkelser og holdningsundersøkelser, som grunnlag for en god realisering av vedtatt språkpolitikk.
- Dokumentasjon av norsk språk: Hvilke strategiske mål bør ligge til grunn for ordbokpolitikken og de språklige arkivene? Språkpolitikken forutsetter at det skal være et samarbeid med universitetene om viktige språkprodukter og språktjenester. For tiden er disse oppgavene under press ved universitetene, og det mangler bindende, langsiktige avtaler om drifting av både sentrale språktjenester og de samlingene de bygger på.
- Dokumentasjon av samisk, nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk. I tillegg til norsk spesifiserer St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening* at norske myndigheter har et særskilt ansvar for å ta vare på de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene (kvensk, romani og romanes) og norsk tegnspråk. Hvilke strategiske mål bør legges til grunn for å oppnå tilfredsstillende dokumentasjon, inkludert digitale tekstsamlinger, av disse språkene?
- Fagspråk trenger dokumentasjon. I forlengelse av de andre dokumentasjonsoppdragene innenfor kultursektoren som FoU-rapporten handler om, vil Språkrådet peke på at disse oppdragene også har en språklig side. Slik kan produkter av Kulturdepartementets forsknings- og utviklingsarbeid utnyttes i flere sammenhenger.

Noen av emnene Språkrådet skal arbeide med og hente inn kunnskap om, er formelt sett ikke en del av sektoransvaret til Kulturdepartementet. Fordi språkpolitikken er sektorovergripende, mener vi det er behov for en FoU-strategi som også omtaler tverrdepartementalt ansvar. Det gjelder for eksempel språkbruken i universitets- og høyskolesektoren. Språkrådet mener det er et stort behov for en FoU-strategi som kan sikre systematisk innhenting av kunnskap om

språkbruk, spesielt bruk av engelsk i stedet for norsk (og i stedet for bruk av andre fremmedspråk). Dette er en samfunnssektor som St.meld. nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening* peker ut som en av to der internasjonaliseringa setter norsk språk under sterkt press. I de siste årene er det Språkrådet som på sitt budsjett – uten forskningsmidler – har tatt initiativ til og finansiert mange av de undersøkelsene som er gjort innenfor dette språkbruksdomenet. Videre vil vi hevde at på det språkbruksområdet som næringslivet og arbeidslivet utgjør, er en strategi for kunnskapsinnhenting enda viktigere, rett og slett fordi situasjonen der nærmest ikke er kartlagt i det hele. Også barnehage- og skolesektoren hører med i en kunnskapsbasert språkpolitikk, selv om heller ikke denne sorterer under Kulturdepartementet. Politikktutforming i sektoren vil ha mye å si for stillingen til norsk språk.

Språkrådet kommer gjerne med flere innspill til strategiske drøftinger dersom det er behov for det.

Vennlig hilsen

Ottar Grepstad
styreleder
(sign.)

Arnfinn Muruvik Vonen
direktør